

Отже, досягнуті загальні показники зовнішньої торгівлі України і Польщі не створюють активного торговельного сальдо у обох державах, а спричиняють перетворення національних внутрішніх ринків у джерело збуту іноземних товарів третіх країн. Більшою мірою такий стан характерний для Польщі. Однак, зважаючи на зміцнення тісних добросусідських економічних зв'язків між Україною і Польщею, негативні тенденції господарського життя однієї держави неминуче поширюються на іншу з незначним часовим розривом. Обсяги взаємної зовнішньої торгівлі України і Польщі сприяють зменшенню загального від'ємного сальдо для Польщі і погіршують сальдо торговельного балансу України. Зроблений аналіз не зачіпає розгляду внутрішніх дестабілізуючих чинників на зовнішню торгівлю України і Польщі, але, без сумніву, їх роль в цьому аспекті відносин між нашими державами порівняно з елементами зовнішньої економічної політики є на сучасному етапі першочергова.

1. Андрійчук В.Г., Власюк О.С., Мокій А.І., Титаренко В.П. *Розвиток зовнішньої торгівлі України та її економічна безпека*. К., 1996. 2. Андрійчук В.Г. *Ринок товарів народного споживання України: основні напрямки і пріоритети формування / внутрішні та зовнішні аспекти*. К., 1995. 3. Пасхавер Олександр. *Тиньова економіка України у перехідному періоді* // *Наша республіка*. 1997. № 12. 4. *Статистичний щорічник України за 1996 рік* // УЕ. К., 1997. 618 с. 5. *Статистичний щорічник України за 1997 рік* // УЕ. К., 1998. 645 с. 6. *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej* // ZWS. Warszawa, 1998. 692 s. 7. *Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego* // ZWS. Warszawa, 1998. 582 s.

УДК 382.1

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

© Олексів І.Б., 2000

ДУ «Львівська політехніка»

Висвітлено основні завдання, які стоять перед Україною щодо регулювання проблем зовнішньої торгівлі.

The main tasks of the ukrainian foreign trade regulation are explored in this article.

Українська економіка переживає нині нелегкий період. Загальна складна ситуація негативно впливає на всі сфери економічної діяльності і зокрема на зовнішню торгівлю. Україні, яка прагне вступити до СОТ (Світова Організація Торгівлі), необхідно вирішувати проблеми зовнішньої торгівлі, щоб бути прийнятою і посісти гідне місце в цій організації. На думку автора, найбільшим недоліком української політики державного регулювання зовнішньої торгівлі є її незбалансованість, а також нецілеспрямованість. Тобто всі зміни і доповнення, які до неї приймаються, не мають якогось цільового характеру, а переважно, є засобом для вирішення сьогоденних проблем якоїсь галузі (які часто бувають нерентабельними і їх захищати недоцільно), або задоволення інтересів

певних кланів, які діють через своє лобі в парламенті. Через це зміни до митного законодавства є настільки частими. Україні необхідно розробити таку зовнішню торговельну політику, яка б дозволила їй зайняти свою нішу в системі міжнародної торгівлі. Дана політика повинна розв'язувати такі проблеми:

- якою повинна бути структура експорту товарів з України;
- як максимально поповнювати державний бюджет від зовнішньої торгівлі, при цьому не завдаючи збитків експортерам та імпортерам;
- які галузі потребують захисту і мають перспективу як на внутрішньому так і на зовнішньому ринку;

• наскільки жорсткими повинні бути заходи регулювання зовнішньої торгівлі, щоб не допустити заходів у відповідь з боку інших держав;

- держава повинна дбати про економічну безпеку України.

Треба зазначити, що державне регулювання економіки може бути:

- одностороннім, коли інструменти державного регулювання використовуються державою країни в односторонньому порядку без узгодження чи консультацій з її торговими партнерами. З боку України такі заходи були здійснені у випадку з автомобілями. Кабінет Міністрів 16 лютого 1998 року видав резолюцію, яка обмежила імпорт автомобілів в Україну, строк експлуатації яких перевищує 5 років, а також було встановлену мінімальну митну вартість автомобілів, які імпортуються в Україну \$5000. Таким чином Україна задовольнила вимогу південнокорейської корпорації DAEWOO перед підписанням статутних документів з АТ АВТОЗАЗ;

- двостороннє, коли заходи державного регулювання узгоджуються між країнами, які є торговими партнерами. Україна підписала договори про партнерство і співробітництво з такими країнами, як Грузія, Росія;

- багатосторонніми, коли торгова політика узгоджується і регулюється багатосторонніми угодами. Прикладом багатосторонніх угод є СОТ, до якої прагне вступити Україна, угода в сфері торгівлі країн-членів Європейського Союзу. Україна є членом СНД. Вона не стала членом економічного Союзу цієї організації, але підписала багато економічних угод, які, правда, здебільшого не виконуються;

Через відсутність обґрунтованої політики регулювання зовнішньої торгівлі можна побачити певні негативні явища, які почали проявлятися в українській зовнішній торгівлі. Основними факторами, що сповільнювали зовнішню торгівлю, були:

- надмірне регулювання умов експорту, цін;
- високі акцизи і мито;

Якщо з 1994 по 1996 рік торговий оборот між Україною і зовнішнім світом постійно зростає, то починаючи з 1997 і протягом першого кварталу 1998 почалася тенденція спаду українського експорту. Якщо з 1994 по 1996 експорт українських товарів зріс з \$13,89 млрд до \$15,55 млрд., а український імпорт з \$16,47 млрд до 19,84 млрд, то в 1997 році український експорт становив 15,418 млрд, а український імпорт 19,623 млрд; у першому кварталі 1998 український експорт становив 3,215 млрд, що є значно меншим, ніж у відповідному кварталі 1997(3,527), а український імпорт у першому кварталі 1998 становив 4,275, що є меншим, ніж у відповідному кварталі 1997 (4,983) (згідно з Україн-

сько-Європейським консультативним центром з питань законодавства). При цьому зовнішньоторгове сальдо завжди було негативним. У 1996 році український експорт становив близько 31 % ВВП, що свідчить з одного боку, про досить значну відкритість української економіки, а з іншого, про те, що держава продавала практично все, що могла, щоб оплатити український імпорт. Зважаючи на ці негативні тенденції, які проявляються останнім часом, спробуємо проаналізувати проблеми, які повинна вирішувати зовнішньоторгова політика нашої держави.

Якою повинна бути структура експорту товарів з території України? 1997 року почала простежуватися тенденція до скорочення експорту в країни СНД, вона продовжувалась і протягом першого півріччя 1998 року. Хоча Україні вдалось компенсувати скорочення обсягів торгівлі з Росією збільшенням експорту до інших країн світу уважніший погляд на розвиток торгівлі свідчить про відсутність будь-якого позитивного зрушення в товарній політиці. Отже, Україна залишається чутливою до несприятливих змін в торговельних режимах, що свідчить про необхідність модернізації експортної структури. У структурі українських експортерів перше місце стабільно посідає чорна металургія. Такі підприємства, як Криворіжсталь, Запоріжсталь, Азовсталь стабільно займають перші місця серед українських експортерів, у той час як частка української науково-місткої продукції, а також виробів з чорних металів, продуктів неорганічної хімії хоч і зростає, але не настільки;

Як максимально поповнювати державний бюджет від зовнішньої торгівлі, при цьому не завдаючи збитків експортерам й імпортерам? Експорт й імпорт є важливими джерелами доходних статей бюджету. В умовах низької фінансової і податкової дисципліни багато низькорозвинених країн просто не в стані збирати податки з населення і підприємств і, відповідно, не можуть підтримувати на належному рівні соціальні виплати, фінансування оборони, охорону соціального порядку. Податок на експорт чи імпорт зібрати значно простіше ніж інші види податків, оскільки часто ці мита сплачуються в момент перетину кордону. В Україні, як і в інших країнах, тарифи є важливим джерелом бюджетних надходжень. Їх введення спонукається найчастіше бажанням поповнити державний бюджет. Крім того, зростання експорту сприяє значному зростанню ВВП.

Які галузі потребують захисту і мають перспективу як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку? Для України є дуже важливим питання, які галузі треба підтримувати, а які цього не потребують взагалі, оскільки вони є нерентабельними і їхня підтримка (тарифні і нетарифні обмеження імпорту) не дасть якогось позитивного економічного результату. Так, деякі вироби електротехнічної галузі не потребують захисту взагалі, оскільки в Україні дані вироби або не виробляються взагалі, або їх виробництво є дуже мізерним (аудіо- і відеоапаратура). Водночас Україна повинна захищати такі галузі виробництва, як сільське господарство, хімічну, деревообробну промисловість та деякі супутні їм галузі, щоб дати їм можливість розширити своє виробництво і зміцнити свої позиції. Правда, така підтримка не повинна бути постійною, щоб не падала конкурентоспроможність даних товарів;

Наскільки жорсткими повинні бути заходи регулювання зовнішньої торгівлі, щоб не допустити заходів у відповідь з боку інших держав? Так, згадана вище резо-

люція про обмеження ввозу автомобілів викликала різко негативну реакцію деяких держав. На засіданні Ради Міністрів ЄС (23 лютого 1998 р.) були обговорені проблеми подальшого співробітництва з Україною після запровадження останньою даної резолюції. Було відзначено, що подібна дискримінаційна політика України порушує умови угоди про режим найбільшого сприяння, яка була укладена між Україною і ЄС, та суперечить намірам України щодо приєднання до СОТ. Крім того, Україні вдалось не допустити торгової війни з Росією на початку цього року. Україні необхідна обережність при прийнятті рішень щодо введення жорстких обмежень на ввезення товарів;

Держава повинна дбати про економічну безпеку України. З погляду національної безпеки державне регулювання здійснюється для того, щоб забезпечити хоча б мінімум національного виробництва на випадок війни. В Україні багато груп лобіюють в парламенті проекти з підтримки нерентабельних галузей, і на жаль, як правило, їх дії є досить успішними. Щодо використання методів державного регулювання як засобів для забезпечення національної безпеки, то, на думку автора, ці засоби повинні використовуватись для забезпечення мінімуму виробництва в таких галузях, як паливно-енергетичний комплекс, деяких видах машинобудування, сільське господарство.

Висновок Проведений вище аналіз цілей, які повинна вирішувати держава, проводячи політику зовнішньоторгового регулювання, показує, що зовнішньоторгова політика вимагає значних змін, які не можуть бути зроблені моментально. На це потрібен час, але така робота повинна вестися для успішного розширення торгових зв'язків України і входження України до СОТ.

1. Киреев. *Международная экономика*. М., 1997. 2. Василенко Ю. *Структурні зміни в експортній діяльності* // *Економіка України*. Т.7. 1998. С.70-76. 3. *Українсько-Європейський консультативний центр з питань законодавства* // *Тенденції української економіки. Зовнішня торгівля червень 1998*. С.68-70. 4. *Ukrainian Investment Newspaper*. May, 1998.

УДК 338:330

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МІСТА: ІНФОРМАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

© Олійник Р.В., Сендега Т.О., Фещур Р.В., 2000

ДУ «Львівська політехніка»

Розглянуто проблемні питання вибору стратегії економічного пост-індустріального розвитку міста, описані структура, функції та завдання автоматизованої інформаційної системи м. Львова та однієї з її основних підсистем – містобудівного кадастру.

The problems of choice of a strategy of an economical post-industrial development of the city are reviewed in the article. Besides that the article describes the structure, functions, objectives of an automated information city of Lviv and one of its subsystems city building cadastral.